

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародної економіки і
менеджменту
Протокол № 21 від 30.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ ТОРГІВЛЕЮ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»
Спеціальність	D3 «Менеджмент»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Міжнародний менеджмент»

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Олена БУТЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародної економіки
і менеджменту

Олена КОТ

Гарант програми

Інна ДИБАЧ

Харків
2025

ВСТУП

Міжнародна торгівля та торговельна політика в умовах глобалізації це дисципліна яка дозволяє здобувачам поглибити свої знання з сучасного стану та структури міжнародної торгівлі, спеціалізації країн світу та їх участі у міжнародному поділу праці, торговельної політики країн та їх впливу на національну економіку, тарифних та нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі, прихованого протекціонізму, торговельних війн, формування кон'юнктури світового ринку, торговельного, платіжного балансу та коливань курсів валют, стратегій експортоорієнтування та імпортозаміщення, діяльності міжнародних організацій (ВТО, ЮНКТАД та ін.) та інтеграційних об'єднань.

Метою навчальної дисципліни є формування цілісного уявлення про управління міжнародною торгівлею та використання інструментів торговельної політики, що дозволяють поглибити розуміння світових економічних процесів в епоху глобалізації та обґрунтовувати економічні рішення стосовно експорту та імпорту продукції, торговельної політики країни, а також прогнозування коливань валютних курсів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- поглибити розуміння теоретичного і категоріального апарату та структури міжнародної торгівлі;

- формувати уявлення про взаємозв'язок між спеціалізацією і торговельними відносинами та рівнем розвитку країни в умовах глобалізації;

- навчити оцінювати вплив глобалізації та міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки;

- прогнозувати та використовувати нові можливості міжнародної торгівлі за умов глобалізації;

- формувати розуміння типів та виду торговельної політики країни в умовах глобалізації;

- розуміти принципи використання торговельних бар'єрів та їх переваг і недоліків;

- формувати навички оцінки інструментів прихованого протекціонізму та їх протидії;

- оцінювати причини виникнення торговельних війн в міжнародній економіці та їх наслідків для країни;

- оволодіти методиками вибору стратегій розвитку міжнародної торгівлі на рівні країни та підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є міжнародна торгівля та торговельні відносини, що реалізуються за умов глобалізації.

Предметом навчальної дисципліни є механізми реалізації міжнародних торговельних відносин в умовах глобалізації та їх вплив на національну економіку країн.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 3	ЗК4; ЗК9; ЗК 10; СК 3; СК4;СК5; СК12
РН 5	СК 1; СК3; СК11
РН 18	СК2; СК16; СК18

де: ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК16.Здатність здійснювати комплексний аналіз зовнішньоекономічної діяльності із використанням сучасних інформаційних технологій.

СК 18. Здатність до обґрунтування й ухвалення оптимальних управлінських рішень на макро-, мезо- та мікрорівнях для забезпечення міжнародної діяльності.

РН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

РН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

РН18. Застосовувати новітні методи, прийоми, технології діагностики зовнішньоекономічної діяльності із використанням сучасних інформаційних технологій.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі

Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі

1.1. Еволюція концепції міжнародної торгівлі крізь призму економічних шкіл.

Розглядається розвиток теоретичних підходів до міжнародної торгівлі від класичних і неокласичних моделей до сучасних альтернативних концепцій. Аналізується внесок різних економічних шкіл — класичної, неокласичної, кейнсіанської та інноваційно-стратегічної — у формування розуміння причин і вигод міжнародної торгівлі. Також оцінюється, як зміни в економічній теорії відображаються на практичних підходах до регулювання і стимулювання зовнішньоторговельних відносин.

1.2. Класичні концепції міжнародної торгівлі.

Розглядаються основні теоретичні підходи, запропоновані класичними економістами, зокрема, ідеї абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рікардо. Аналізується, як ці концепції пояснюють причини та вигоди міжнародної торгівлі, роль спеціалізації та ефективного розподілу ресурсів. Також досліджується вплив цих концепцій на розвиток світового ринку та формування торговельної політики країн.

1.3. Неокласичні концепції міжнародної торгівлі.

Розглядаються моделі, які пояснюють торгівлю через відмінності у факторах виробництва, технологіях та продуктивності. Основну увагу приділяють моделі Хекшера–Оліна, теоремі Самуельсона–Столпера та парадоксу Леонтьєва, які досліджують вплив торгівлі на доходи власників факторів і розподіл ресурсів. Також аналізується, як неокласичні підходи пояснюють структуру і напрямки міжнародної торгівлі між країнами.

Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.

2.1. Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин.

Розглядається роль торгівлі як ключового механізму взаємодії між країнами, який забезпечує обмін товарами, послугами та технологіями. Досліджується її вплив на інтеграцію національних економік у світове господарство, підвищення ефективності використання ресурсів і економічний добробут. Крім того, аналізується взаємозв'язок міжнародної торгівлі з іншими сферами міжнародних економічних відносин, такими, як інвестиції,

валютні потоки та трудова міграція.

2.2. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі. Особливості розвитку сучасної міжнародної торгівлі.

Розглядаються методи оцінки обсягів, структури та динаміки зовнішньоторговельних потоків, зокрема показники експорту, імпорту, торговельного балансу, індекси конкурентоспроможності та порівняльні переваги. Аналізуються статистичні й економетричні інструменти, що дають змогу виявити тенденції та закономірності світової торгівлі. Досліджуються сучасні особливості її розвитку — цифровізація, посилення ролі послуг і технологій, формування глобальних ланцюгів вартості та зростання впливу геополітичних факторів

2.3. Зовнішньоторговельні зв'язки країн світу.

Розглядаються обсяги, структури та напрямки міжнародної торгівлі окремих країн і регіонів. Досліджується роль експорту та імпорту у розвитку національних економік, вплив торговельних угод, інтеграційних об'єднань і глобальних ланцюгів доданої вартості. Також аналізується взаємозалежність економік через торговельні потоки, конкуренція на світових ринках і зміни у світовій економічній кон'юктурі.

Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу

3.1. Спеціалізація країн світу у МПП.

Розглядається, які товари та послуги країни виробляють і експортують залежно від наявних ресурсів, технологій і факторів виробництва. Аналізується, як спеціалізація впливає на ефективність економіки, рівень конкурентоспроможності та позиції країни на світовому ринку. Також оцінюються переваги і ризики спеціалізації, зокрема залежність від зовнішнього попиту та зміни кон'юктури глобальних ринків.

3.2. Торговельний баланс та його рівновага.

Співвідношення між експортом і імпортом країни та їх вплив на економічну стабільність. Аналізується, як позитивний чи негативний торговельний баланс відображає конкурентоспроможність національної економіки і впливає на валютні потоки. Також досліджуються механізми досягнення та підтримки рівноваги торговельного балансу, включно з політикою регулювання експорту та імпорту.

Змістовий модуль 2. Торговельна політика країн світу: концепції та приклади

Тема 4. Торговельна політика країн світу та її різновиди

4.1. Цілі та основні напрямки розвитку міжнародної торгівлі.

Розглядаються стратегічні завдання, яких прагнуть досягти країни через зовнішньоторговельну діяльність, зокрема зростання економічного добробуту, підвищення конкурентоспроможності та інтеграція у світову економіку. Аналізуються основні напрями розвитку, такі як розвиток експорту високотехнологічних товарів і послуг, формування глобальних ланцюгів доданої вартості та розширення ринків збуту. Також оцінюється роль міжнародних організацій і торговельних угод у підтримці стабільності та зростання світової торгівлі.

4.2. Види торговельної політики.

Розглядаються різні підходи держав до регулювання зовнішньої торгівлі з метою захисту національної економіки та стимулювання експорту. Аналізуються протекціоністські заходи (мита, квоти, субсидії) і ліберальні інструменти (зниження бар'єрів, участь у вільних торговельних угодах). Також оцінюються комбіновані стратегії, які поєднують стимулювання конкурентоспроможності та інтеграцію у глобальні ринки.

4.3. Методи та інструменти торговельної політики.

Розглядаються способи реалізації державою своєї торговельної стратегії для захисту національних інтересів та стимулювання зовнішньої торгівлі. Аналізуються прямі методи (мита, квоти, ліцензування) і непрямі методи (субсидії, податкові пільги, валютне регулювання), а також сучасні інструменти, що стимулюють експорт і підтримують конкурентоспроможність. Досліджується ефективність різних заходів залежно від структури економіки та глобальних ринкових умов.

Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

5.1. Тарифні методи регулювання торговельних відносин.

Розглядається використання державою митних тарифів для захисту національної економіки та регулювання обсягів імпорту і експорту. Аналізується вплив різних видів тарифів – адвалорних, специфічних і комбінованих – на ціни, конкуренцію та доходи державного бюджету. Також оцінюються ефекти тарифної політики на стимулювання національного виробництва та баланс зовнішньої торгівлі.

5.2. Нетарифні методи регулювання торговельних відносин.

Розглядаються способи державного впливу на зовнішню торгівлю, що не пов'язані з митами. Серед них аналізуються квоти, ліцензування імпорту та експорту, технічні та санітарні стандарти, валютне регулювання та адміністративні обмеження. Досліджується їхній вплив на обсяги торгівлі, захист національних виробників і підтримку економічної стабільності.

Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі

6.1. Інструменти прихованого протекціонізму.

У темі «Інструменти прихованого протекціонізму» розглядаються заходи, які обмежують імпорт або підтримують національних виробників не через прямі мита чи квоти, а непрямо, часто під виглядом технічних або адміністративних вимог. До них належать санітарні та фітосанітарні стандарти, ліцензування, сертифікація, державні закупівлі, валютні обмеження та антидемпінгові заходи. Аналізується їхній вплив на конкурентоспроможність вітчизняних товарів і можливість прихованого захисту ринку без явного обмеження торгівлі.

6.2. Мотиви та цілі інструментів прихованого протекціонізму.

Мотиви та цілі застосування інструментів прихованого протекціонізму полягають у захисті національної економіки та стратегічних галузей від іноземної конкуренції без формального підвищення тарифів. Вони спрямовані на підтримку національних виробників, стимулювання внутрішнього виробництва і зайнятості, а також на збереження валютних резервів і регулювання торговельного балансу. Крім того, такі інструменти дозволяють державі маневрувати в міжнародних торговельних відносинах, зменшуючи ризик торговельних конфліктів.

6.3. Практика застосування інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торгівлі.

Розглядаються конкретні приклади використання нетарифних бар'єрів для захисту національних виробників. До практики належать санітарні та технічні стандарти, які ускладнюють імпорт товарів; антидемпінгові заходи та компенсаційні мита; обмеження державних закупівель для іноземних компаній; а також валютні регулювання та ліцензування. Аналізується, як ці інструменти впливають на обсяги торгівлі, конкурентоспроможність і формування прихованого захисту ринку без прямих тарифів.

Змістовий модуль 3. Торговельні війни в міжнародній економіці

Тема 7. Торговельні війни в міжнародній торгівлі.

7.1. Характеристика торговельних війн в міжнародній торгівлі

Розглядаються ситуації, коли країни взаємно вводять тарифи, квоти або інші обмеження на імпорт товарів одна одної. Аналізуються причини конфліктів, зокрема боротьба за ринки, захист національних виробників та політичні мотиви. Також оцінюються наслідки торговельних війн: зростання цін для споживачів, зменшення обсягів торгівлі, порушення глобальних ланцюгів постачання та підвищення економічної напруженості між країнами.

7.2. Етапи торговельної війни та її рушійні сили.

Розглядаються ключові стадії конфлікту: ініціація (введення обмежувальних заходів однією країною), ескалація (взаємне підвищення тарифів і квот), розширення впливу (поширення обмежень на інші товари та сектори), та пошук врегулювання (переговори, компроміси або участь міжнародних організацій). Рушійними силами торговельної війни є економічні інтереси національних виробників, політичні мотиви, прагнення до захисту стратегічних галузей та прагнення впливати на конкурентів у світовій торгівлі.

7.3. Практика застосування торговельних війн в міжнародній торгівлі.

Розглядаються конкретні випадки, коли країни вводили взаємні обмеження на імпорту товарів для захисту національної економіки або тиску на торговельних партнерів. Приклади включають торговельні війни США з Китаєм, ЄС та іншими країнами, введення високих тарифів на сталі, алюміній, сільськогосподарську продукцію, а також застосування антидемпінгових та компенсаційних заходів. Аналізується вплив цих заходів на обсяги торгівлі, ціни на ринку, глобальні ланцюги постачання та економічну напруженість між країнами.

Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку залежно від торговельної політики країн світу

8.1. Вплив торговельної політики країни на світовий ринок.

Розглядається, як державні заходи з регулювання експорту та імпорту впливають на глобальні ціни, обсяги торгівлі та конкурентні позиції інших країн. Аналізується ефект тарифів, квот, субсидій і нетарифних бар'єрів на формування світового попиту і пропозиції, а також на стабільність глобальних ланцюгів постачання. Також оцінюється, як торговельна політика однієї країни може спричиняти торговельні конфлікти, перенаправлення потоків товарів і зміну ринкових альянсів.

8.2. Формування ринкової кон'юнктури на світових ринках залежно від зовнішньоторговельної політики країн світу.

Розглядається, як рішення держав щодо тарифів, квот, субсидій та інших інструментів впливають на попит, пропозицію та ціни на глобальних ринках. Аналізується взаємозв'язок торговельної політики окремих країн із коливаннями світових цін, обсягів торгівлі та конкурентних позицій виробників. Також оцінюється, як зміни в політиці провідних економік формують ринкову кон'юнктуру, тенденції інтеграції та глобальні ланцюги постачання.

Тема 9. Вплив торговельної політики країни на торговельний та платіжний баланс

9.1. Залежність курсу національної валюти від торговельної політики.

Розглядається, як державні заходи з регулювання експорту та імпорту впливають на попит і пропозицію національної валюти на світовому ринку. Аналізується, як тарифи, субсидії, квоти та нетарифні бар'єри можуть зміцнювати або послаблювати курс валюти через зміну торговельного балансу та валютних потоків. Також оцінюється вплив торговельної політики на стабільність національної економіки, інвестиційний клімат і конкурентоспроможність експорту.

9.2. Зв'язок валютного курсу та платіжного балансу країни.

Розглядається, як співвідношення між експортом і імпортом, рухом капіталу та іншими операціями впливає на попит і пропозицію національної валюти. Платіжний баланс визначає тиск на валютний курс: дефіцит балансу зазвичай призводить до знецінення валюти, а профіцит — до її зміцнення. Також аналізується, як коливання курсу впливають на конкурентоспроможність товарів, обсяги зовнішньої торгівлі та стабільність національної економіки.

9.3. Вплив торговельної політики на ключові макроекономічні показники країни.

Розглядається, як тарифи, квоти, субсидії та інші інструменти регулювання зовнішньої торгівлі впливають на ВВП, інфляцію, зайнятість та зовнішньоторговельний баланс. Аналізується, як протекціоністські чи ліберальні заходи можуть стимулювати або стримувати економічне зростання, впливати на ціни для споживачів і доходи підприємств. Також оцінюється ефект торговельної політики на інвестиційну активність, конкурентоспроможність економіки та валютний курс.

Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення

10.1. Використання можливостей розвитку країни за допомогою зовнішньої торгівлі.

Розглядається, як країни можуть стимулювати економічне зростання через експорт товарів і послуг, залучення іноземних інвестицій та інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості. Аналізується роль зовнішньої торгівлі у підвищенні технологічного рівня, створенні робочих місць та збільшенні доходів державного бюджету. Також оцінюється, як ефективна торговельна стратегія сприяє конкурентоспроможності національної економіки та її стійкості до зовнішніх шоків.

10.2. Стратегія експортоорієнтування у міжнародній торгівлі.

Розглядається підхід, коли країна або підприємство активно розвиває експортні напрямки як головний фактор економічного зростання. Аналізується використання ресурсів, технологій і виробничих потужностей для підвищення конкурентоспроможності товарів і послуг на зовнішніх ринках. Також оцінюється вплив цієї стратегії на збільшення валютних надходжень, формування робочих місць та інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості

10.3. Стратегія імпортозаміщення в міжнародній торгівлі.

Розглядається сутність підходу, спрямованого на зменшення залежності країни від імпорту шляхом розвитку власного виробництва. Аналізуються економічні передумови, інструменти державної підтримки, переваги та ризики цієї стратегії. Також вивчається досвід країн Латинської Америки, Азії та Східної Європи, оцінюється її ефективність у сучасних умовах глобалізації та можливості застосування в економіці України.

Тема 11. Діяльність міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань (преференційних угод, митних союзів, зон вільної торгівлі, валютних, економічних союзів тощо) з регулювання міжнародної торгівлі.

11.1. Діяльність міжнародних торговельних організацій.

Розглядається роль організацій, які регулюють і сприяють розвитку світової торгівлі. Основну увагу приділяють Світовій організації торгівлі (СОТ), Міжнародному валютному фонду (МВФ), Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та регіональним торговельним блокам, які встановлюють правила торгівлі, вирішують суперечки та стимулюють інтеграцію ринків. Також аналізується їхній вплив на зниження торговельних бар'єрів, формування прозорих правил і підтримку стабільності глобальної економіки.

11.2. Вплив інтеграційних процесів на міжнародну торгівлю.

Розглядається, як створення економічних і торговельних союзів, таких як ЄС, НАФТА/USMCA, АСЕАН, сприяє зростанню обсягів торгівлі між країнами-членами. Аналізується зниження тарифних і нетарифних бар'єрів, уніфікація стандартів та координація економічної політики як фактори підвищення конкурентоспроможності та ефективності виробництва. Також оцінюється вплив інтеграції на перерозподіл торговельних потоків, залучення інвестицій і формування глобальних ланцюгів доданої вартості.

11.3. Вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю.

Розглядається, як глобалізація сприяє розширенню ринків збуту, інтеграції економік і зростанню міжнародного обміну товарами та послугами. Аналізується роль глобальних ланцюгів доданої вартості, цифровізації та інновацій у підвищенні ефективності торгівлі. Також оцінюється вплив глобалізації на конкурентоспроможність країн, мобільність капіталу та робочої сили, а також на рівень економічної взаємозалежності.

Перелік практичних (семінарських) та/або лабораторних занять/завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Завдання 1. Визначити умови виникнення міжнародної торгівлі
Тема 2. Завдання 2.	Завдання 2. Встановити хронологічну послідовність дослідження міжнародної торгівлі економічними школами
Тема 3. Завдання 3.	Завдання 3. Вивчити різновиди міжнародної торговельної політики країни
Тема 4. Завдання 4.	Тестові завдання з теми.
Тема 5. Завдання 5.	Завдання 5. Проаналізувати застосування інструментів торговельної політики в сучасних умовах.
Тема 6. Завдання 6.	Завдання 6. Оцінити вплив тарифних та нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі
Тема 7. Завдання 7.	Завдання 7. Оцінити застосування інструментів прихованого протекціонізму
Тема 8. Завдання 8.	Завдання 8. Проаналізувати практику торговельних війн в міжнародній економіці
Тема 9. Завдання 9	Завдання 9. Оцінити вплив торговельної політики країни на кон'юнктуру світового ринку
Тема 10. Завдання 10.	Завдання 10. Оцінити вплив торговельного балансу країни на її розвиток (основні показники)
Тема 11. Завдання 11	Завдання 11. Проаналізувати можливості експорту продукції за умов глобалізації міжнародної торгівлі
Тема 11. Завдання 12	Завдання 12. Оцінити вплив глобалізації на міжнародну торгівлю

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з концепцій міжнародної торгівлі
Тема 2. Сучасний стан та	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка

Назва теми та / або завдання	Зміст
структура міжнародної торгівлі	до практичного заняття.
Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1-3.
Тема 4. Торговельна політика країн світу та її різновиди	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до семінарського заняття
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи
Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до лабораторної роботи
Тема 7. Торговельні війни в міжнародній торгівлі.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до ІНДЗ.
Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торговельної політики країн світу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до ІНДЗ.
Тема 9. Вплив торговельної політики країни на торговельний та платіжний баланс.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до лабораторної роботи
Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 7-11.
Тема 11. Діяльність міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та/або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні (лекція (Тема 1, 4, 6, 7), проблемна лекція (Тема 2, 5), лекція-візуалізація (Тема 3,7,11)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-11)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 7), есе (Тема 7), відеоконтент на каналі Youtube (Тема 11)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту), диференційованого заліку або заліку. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: колоквіуми (10 балів), завдання до практичних занять (45 балів), анкетування (5 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність D3 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Міжнародний менеджмент»

Навчальна дисципліна «Управління міжнародною торгівлею»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове) (15 балів)

1. Яка з концепцій міжнародної торгівлі пояснює переваги спеціалізації країн через відмінності у продуктивності праці?
 - a) Теорія конкурентних переваг Портера
 - b) Концепція порівняльних переваг Д. Рікардо
 - c) Модель внутрішньогалузевої торгівлі Кругмана
 - d) Теорія технологічного розриву П. Поснера
2. Який інструмент прихованого протекціонізму передбачає ускладнення імпорту через технічні або санітарні стандарти?
 - a) Мито
 - b) Квота
 - c) Сертифікація та стандарти
 - d) Валютне субсидування
3. Який ефект на національну економіку може мати торговельна війна?
 - a) Зменшення обсягів зовнішньої торгівлі та зростання цін для споживачів
 - b) Автоматичне зростання експорту без обмежень
 - c) Зменшення валютних потоків до нуля
 - d) Підвищення ВВП незалежно від політики
4. Який із наступних факторів найбільше визначає спеціалізацію країни у міжнародному поділі праці?
 - a) Кількість населення
 - b) Наявність природних ресурсів та технологій
 - c) Рівень освіти населення
 - d) Валовий внутрішній продукт
5. Що характеризує торговельний баланс країни?
 - a) Співвідношення між національним доходом і державним боргом
 - b) Співвідношення між експортом і імпортом товарів та послуг
 - c) Рівень зайнятості та безробіття
 - d) Обсяг іноземних інвестицій у країні

Завдання 2 (теоретичне питання) (20 балів)

Назвіть та дайте коротку характеристику основних концепцій міжнародної торгівлі.

Завдання 3 (розрахункове) (5 балів)

В таблиці 1 наведено дані щодо ВВП, експорту та імпорту країн світу. Розрахувати їх ЗТО, експортну, імпортну та зовнішньоторговельну квоти та занести відповіді до табл. 2. Залежності від міжнародної торгівлі (критерій 25%) Зробити висновки щодо відкритості національних економік.

Таблиця 1

	ВВП, млрд. дол. США	Експорт, млрд. дол. США	Імпорт, млрд. дол. США
Світ	50 780	17 140	13 810
США	14 230	1 500	2 190
Франція	1 964	778.8	336.7
Велика Британія	3 914	569.6	697.8
Німеччина	3 818	1 530	1 242

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Бутенко О.П.

Зав. кафедрою

к.е.н., доц. Кот О.В.

Критерії оцінювання завдань екзаменаційного білету

Кожен екзаменаційний білет з дисципліни «Управління міжнародною торгівлею» містить 3 завдання: тести, теоретичне завдання, задачу. Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їхнього вирішення оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

1. Критерії оцінювання тестового завдання (5 тестів – максимум 15 балів)

15 балів – відмінно (100 %)

Студент правильно відповідає на всі питання, показуючи повне розуміння матеріалу та вміння застосовувати знання у тестових завданнях.

12–14 балів – добре (80–93 %)

Студент пропускає одне або два питання, але загалом демонструє високий рівень знань. Невеликі помилки не суттєво знижують розуміння теми.

9–11 балів – задовільно (60–73 %)

Студент відповідає правильно приблизно на половину чи трохи більше питань. Це свідчить про базове розуміння теми, але є суттєві прогалини у знаннях або неправильне трактування окремих концепцій.

0–8 балів – незадовільно (<60 %)

Студент відповідає правильно менше ніж на половину питань. Це показує недостатнє засвоєння матеріалу та потребу у повторному вивченні теми.

2. Критерії оцінювання теоретичного питання (максимум 20 балів)

18–20 балів – повна, логічно послідовна відповідь; глибоке розуміння

понять, використання теоретичних підходів, прикладів, власних висновків.

14–17 балів – правильна, але частково неповна відповідь; відсутні окремі аналітичні елементи або приклади.

10–13 балів – поверхневе розкриття питання; присутні неточності або фрагментарність.

0–9 балів – відповідь неповна або неправильна; немає логічної структури чи аргументів.

3. Критерії оцінювання розрахункової задачі (максимум 5 балів)

5 балів – розв’язання повне, усі етапи правильні, зроблено обґрунтований висновок.

4 бали – незначні неточності в розрахунках або оформленні, але висновок правильний.

3 бали – частково правильне рішення, окремі логічні або розрахункові помилки.

1–2 бали – спроба вирішення, але з помилками на ключових етапах.

0 балів – розв’язання відсутнє або неправильне.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародна торгівля: практикум : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра денної форми навчання за ОПП Міжнародна економіка спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 87 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/3d986247-2b3b-4af6-83f9-12617f71f4c2/content>.

2. Григорова-Беренда Л. І., Шуба. М.В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник. 2-ге вид., випр., перероб. і доп. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 136 с.

Додаткова

1. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнецова, В.В. Чорній, О.С. Ченуша. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 191 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/0f2e3db5-a1a3-4e22-a8df-c9847daccdf0/content>

2. Логістика та міжнародна торгівля України в умовах війни / Ю. Б. Кушнір та ін. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2023. № 1(61). С. 23–25. URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1\(61\).23-25](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1(61).23-25)

3. Потелешенко П. В. Міжнародна торгівля зброєю в контексті технологічних інновацій. *Time description of economic reforms*. 2024. № 4. С. 18–25. URL: <https://doi.org/10.32620/cher.2023.4.03>.
4. Тимошенко М. Міжнародна торгівля як фактор сталого розвитку країни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-29>.
5. Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. Міжнародна торгівля в умовах глобальних трансформацій. *Foreign trade: economics, finance, law*. 2024. Т. 133, № 2. С. 30–52. URL: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)02](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)02).
6. Бутенко О. П. Цифровізація експортної діяльності аграрних підприємств у повоєнній Україні / О. П. Бутенко, В. О. Козуб, В. А. Малахов. *Агросвіт*. 2025. № 14. С. 61–70. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37084>
7. Sai L., Yurchuk K. International trade in counterfeit products: structure and methods of customs regulation. *Pryazovskyi economic herald*. 2021. No. 5(28). URL: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-5-2>.
8. Shtal T. Modelling economic productivity of Ukraine in the context of military challenges / T. Shtal, O. Butenko, O. Kot and other. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. 2025. 12(2). P. 107-120. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36985>

Інформаційні ресурси

1. Персональні навчальні системи з дисципліни «Управління міжнародною торгівлею». <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=12341>
2. Про схвалення Концепції проекту Закону України "Про внутрішню торгівлю" : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1200-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2009-p#Text>
3. Про затвердження плану заходів щодо адаптації української економіки до вимог СОТ : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 30.10.2008 р. № 1381-р.: станом на 27 січ. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1381-2008-p#Text>.
4. Умови постачання incoterms 2020. Carryland - міжнародні контейнерні вантажоперевезення. URL: <https://carryland.com.ua/blog/view/usloviya-postavki-incoterms-2020-a166/>.